

Referat fra møte i NOU-arbeidsgruppa 12 februar 2021

Tilstede: Øystein Rushfeldt, Ivar Fossum, Roy Holth, Sverre Høstmark, Frank Toks, Trond Erik Thorvaldsen, Tonje Geiran, Ole Christian Selsås, Frode Nilsen, Anita Hall, Lars-Erik Sletner (referent)

Frafall: Rolf Nilsen

Minner om at dokumenter løpende legges her:

<https://www.norskbergindustri.no/presentasjoner/nou-arbeidsgruppe/>

Hovedtema for mandagens møte i NOU utvalget er: Rammeverket i mineralloven.

- Alternative modeller for et fremtidig forvaltningssystem

Følgende modeller var gjenstand for gjennomgang/drøfting:

0 alternativet: Dagens minerallovregulering

FORSLAG NR 1: 0-alternativet med justeringer/Statens mineraler

FORSLAG NR 2: Beholde skillet mellom statens og grunneiers mineraler, men krav om prekvalifisering eller konsesjon

FORSLAG NR 3: Oppheve skillet mellom statens og grunneiers mineraler.

FORSLAG NR 4: Konsesjonssystem med havbunnsmineralloven som forbilde

Mulige modeller

I henhold til **mandatets punkt 3.2.** skal utvalget utarbeide forslag til **hvordan regelverket for leting, undersøkelse og utvinning av grunneiers og statens mineraler kan harmoniseres**. Iht. utredningsinstruksen skal forslag til endringer sammenholdes med et 0-alternativ (som videreføring av dagens situasjon).

Spørsmål til diskusjon:

- Bør utvalget drøfte en modell som inkluderer **forslag til justering** av dagens system, og en modell for samordning? Flere modeller?

FORSLAG NR 1: 0-alternativet med justeringer/Statens mineraler

I dette alternativet **beholdes delingen** mellom **statens og grunneiers mineraler**, som i dag. Det **foreslås endringer primært for statens mineraler**.

Forslagene til endringer i mineralloven som ble sendt på høring høsten 2020 videreføres i denne modellen.

I dette alternativet **inngår:**

- Innføre **krav om undersøkelsesprogram for statens mineraler inkludert en arbeidsforpliktelse**. Undersøkelsesprogrammet kan beskrive hvilke mineraler det undersøkes etter, når undersøkelsene skal gjøres, i hvilket omfang og med hvilke metoder.

Slike krav må sees mot hva som blir total effekt for næringen; vi ønsker oss «gulrot» - næringen vil undersøke mer, og det betyr at staten må tilrettelegge for det- gjennom økonomiske incentiv som bereder grunnen for mer leteaktivitet. Totalt sett må dette

gi en veksteffekt. Kan være positivt med arbeidsforpliktelse (spekulanter), men det må ikke ødelegge for seriøse aktører. I sum må tiltak bidra til økt prospektering.

- **Årlig rapportering av kartleggingsdata** fra undersøkelser til **NGU/DMF**. Dataene bør holdes konfidensielt en viss periode. Rapportering til DMF om status for arbeidene iht. arbeidsprogram med krav om et åpent statusmøte årlig for berørte interesser.

Utgangspunktet er: Skeptisk, da dette kan være sensitivt materiale og avtaler om konfidensialitet mellom flere parter. Vi forutsetter at en må forholde seg til en aktør, gjerne Dirmin. Jo færre som har tilgang, jo bedre. I dag: Det bør i et slikt tilfelle gå en tid før offentliggjøring, da dette kan være konfidensielle data som den som undersøger sitter på. Utvalget/sekretariatet må bli mer konkret- hva slags type data snakker vi om? Vi legger til grunn at det er perioden du har undersøkelsesrett. Eks Hvis ingen overtar undersøkelsesrett-kan det stille seg annerledes – kan da bli tilgjengelig i et offentlig arkiv (type geologiske data?)

- **Undersøkelsestillatelse kan gis for eksempel for tre år**, med mulighet for forlengelse i nye tre år gitt oppfyllelse av arbeidsplikten, med et maksimalt antall samlede år for undersøkelse.

Her må det stilles noen tydelige forutsetninger/krav: Hvis en legger til grunn tre «uforstyrrende» år (uten innsigelser/utenforliggende forhold/corona mv), kan det åpnes for dette. Samtidig bør myndighetene ha lang horisont. Selvsagt uheldig med blokkering fra useriøse. Forlengelse bør gis lett (automatisk). Samlet sett må myndighetene legge til grunn økte incentiv for å lete og utvinne mer. Dokumenterbar leteinnsats (kostnader) blir - refundert

- **DMF** bør gis anledning til å **inndra undersøkelsesretten** før tre år har gått dersom rapporteringen er **mangelfull** eller arbeidsforpliktelsen ikke opprettholdes.

Hva legger utvalget/sekretariatet i «arbeidsforpliktelse»? Og hva betyr «mangelfull»?

- Dagens **rettighetssystem videreføres**: separate utvinningsretter for statens og grunneiers mineraler, samt fortrinnsrett for utvinningsrett for statens mineraler for undersøger med første prioritet.

Ingen kommentar

- Ordningen med driftskonsesjon videreføres omtrent som i dag.
- Det innføres regler om **samordning av drift** for utvinningstillatelse for tilstøtende utvinningsrettigheter eller der utvinning skjer både av statens og grunneiers mineraler fra samme forekomst.

Utvalget/sekretariatet må klargjør hva de legger i dette. Jf konfidensialitet kommentert over og flere selskap (koordinerende).

Positive virkninger: **0-alternativet med justeringer/Statens mineraler**

- Utvidete og strengere krav til undersøger av statens mineraler vil legge til rette for **seriøse aktører** og prosjekter.

- Det blir **vanskeligere** å bruke undersøkelsesrettigheter til statens mineraler for å **blokkere mulige konkurrenter**. Dette **bedrer effektiviteten i rettighetssystemet for statens mineraler**, legger bedre til rette for reelle interessenter og gir mulighet for bedre informasjon om reell interesse for rettigheter til statens mineraler.
- Regler om samordning av drift vil bidra til å **sikre god utnyttelse av mineralressurser** og kan **reducere transaksjonskostnader** ved konkurrerende prosjekter.

Negative virkninger/mangler

- Forslagene vil medføre noe **økt ressursbruk i DMF**.
- Forslagene vil også stille **strengere krav til undersøker**, noe som kan medføre noe **økt ressursbruk i næringslivet**.
- Flere **uløste utfordringer**.
- Ikke krav om rapportering for **grunneiers mineraler**. Vil trolig bli fortsatt **mangelfull rapportering**.
- Det vil fremdeles **ikke være rapporteringsplikt for data**, prøver mv. innsamlet i letefasen.

FORSLAG NR 2: Beholde skillet mellom statens og grunneiers mineraler, men krav om prekvalifisering eller konsesjon for undersøker (Ernst N. modell 2)

Dagens **skille mellom statens og grunneiers mineraler opprettholdes**, men man stiller **krav om konsesjon for undersøkelse av grunneiermineraler og statens mineraler**. Kravene til en slik konsesjon må være forholdsmessige og ikke medføre at det blir urimelig byrdefullt å søke om undersøkelsestillatelse.

- **Mineralkategoriene opprettholdes**, men **felles regulering av undersøkelsestillatelser**. Etablering av søknadssystem der **DMF** behandler søknader for begge mineralkategorier. **Undersøkelsesrett er eksklusiv**.

Forenkling er bra- hvis det blir enklere/likere konkurransevilkår.

- **Utvinningsrett for grunneiers mineraler krever fremdeles avtale med grunneier**. **DMF** tildeler utvinningsrett for statens mineraler.

Et innspill her er at tiltak (mineral) av internasjonal interesse som grunneier sier «nei takk» til videre utvinning, bør staten komme inn og «overkjøre». Sjekk ut nærmere regelverk hos våre nordiske naboer. Uheldig «vetorett» idag.

- Det etableres en ordning med for eksempel **prekvalifisering eller konsesjon/undersøkelsestillatelse for undersøkelser av statens og grunneiers mineraler**, basert på registrering og visse enkle kriterier som sikrer at selskap har et minstenivå av kompetanse og organisasjon.
 - Prekvalifisering: kun virksomheter som er godkjent etter visse (enkle) kriterier kan gjennomføre undersøkelser etter statens eller grunneiers mineraler. Kompetansekrav, rapporteringskrav for undersøkelse, og krav til registrering i Brønnøysundregistrene, kan være elementer.
 - Konsesjon for undersøkelse/undersøkelsestillatelse: Det kan stilles krav for både statens og grunneiers mineraler om plan for undersøkelser, årlige kontaktmøter e.l. og ev. sikkerhetsstillelse for skader. Ordningen kan fjerne krav om avtale med grunneier for undersøkelsesrett for grunneiers mineraler¹, men det vil fremdeles være nødvendig med avtale med grunneier for utvinningsrett. Konsesjon/tillatelse kan kobles til et forpliktende

undersøkellesprogram og gis for tre år, med mulighet for forlengelse. Vurderingen av om undersøker er seriøs og kvalifisert kan kobles til utformingen av undersøkelsesprogrammet.

Evalueringsutvalget (2018) foreslo blant annet å heve terskelen for leting og undersøkelsesaktivitet gjennom prekvalifiseringsordning og krav om konsekvensutredning knyttet til undersøkelser. Vi skrev da: En særskilt norsk prekvalifiseringsordning forventes å dempe den internasjonale interessen for norske mineralforekomster, mens en aktivitetsplikt vil kunne føre til utvikling i undersøkelsesrettene som gis. Det er i tillegg verdt å understreke at en eventuell prekvalifisering, om alternativet utredes videre, må knyttes mot undersøkelsesaktiviteten.

Er det et problem i dag? Norge bør være åpne for å tiltrekke oss aktører, vi trenger mer leting/utvinning. Staten bør ikke etablere en ordning med prekvalifisering av aktørene. Spekulanter er uheldig selvsagt.

- Det stilles krav om **arbeidsplan og årlig rapportering av data**, prøver og analyser til DMF og NGU. Rapporteringen av konkrete data må være konfidensiell i et fastsatt antall år.

Det er ikke ok med 2 aktører, vi ønsker vi så fall Dirmin. Utvalget/sekretariatet må definere tydelig hvilke data de tenker på?

- Tildeling av **utvinningsrett for statens mineraler eller driftskonsesjon kan kobles til oppfyllelse av krav i en ev. konsesjon/undersøkelsestillatelse.**

Litt vanskelig å forstå hva som menes. Sterkere regulering i en undersøkelsestillatelse, hva den skal bygge på- innebærer det tidligere avklaringer. Får rett ifht utvinning?

Generell kommentar: NB Se til våre naboland- hvilke regler gjelder/se på systemer- evt endringer har de på gang.

- Regler for **samordning av utvinning** kan innføres i denne modellen.

Ingen kommentar

Positive virkninger: Beholde skillet mellom statens og grunneiers mineraler, men krav om prekvalifisering

- Ordningen gjør at eksklusive undersøkelsesrettigheter forvaltes på en måte som legger **bedre til rette for å realisere fremtidig mineralutvinning** enn i dag. **Omgåelser** av systemet reduseres.
- Ordningen gir **gode verktøy for innsamling og forvaltning av geologiske data** fra undersøkelsesfasen for både grunneiers og statens mineraler.
- Ordningen gir **bedre kontroll for myndighetene** og kan bidra til å sikre seriøse aktører.

Negative virkninger:

- Ordningen **løser ikke utfordringene** med utvinning av grunneiers og statens mineraler der disse forekommer samlet.
- Ordningen gir **mindre mulighet for å styre** enn et mer rendyrket konsesjonssystem der man fjerner den automatiske koblingen mellom undersøkelsesrett og utvinningsrett.

Momenter som kan diskuteres

- **Er inngrepet som gjøres i grunneierens eiendomsrett problematisk?**

Lovavdelingen vurderte spørsmål knyttet til rett til leting/undersøkelse for grunneiers mineraler i tre brev sendt til Minerallovutvalget I i utarbeidelsen av NOU 1996:11 forslag til minerallov (vedlegg 2-4). De kom til at det **ikke ville være i strid med grunnlovens § 105 å innskrenke grunneiers rett til å regulere leting (og undersøkelser)**. Det forutsetter at **grunneier fremdeles forhandler frem vederlag for utvinning** og derfor ikke taper økonomisk på ordningen.

Stor og sentral problemstilling som det ikke kan gis et presist svar på her: kunne vært harmonisert for så vidt gjelder grunneiers mineraler.

FORSLAG NR 3: Oppheve skillet mellom statens og grunneiers mineraler. (Ernst N. modell 1)

Legger til grunn **opphevelse** av både bergfrihetens prinsipp og skillet mellom statens og grunneiers mineraler: **Burde se til konkrete case: et slikt forslag betinger at forutsigbarheten blir bedre, se til Sverige (sjekker nærmere). Se til grunnloven- kan ikke bare skyve den vekk. Grunneiers eiendomsrett- hvor mye er den verdt (kompensasjon)? Hvor mye kan gjennomreguleres basert på gjeldende rett? Vi har ekspropriasjonsrett rett i dagens system. Hvis grunneier sitter på rettigheter av stor nasjonal /internasjonal verdi – som det ikke gis tilgang til, har vi ekspropriasjonsrett i dag. Men, tung prosess med uforutsigbart utfall. Næringen ønsker seg mer forutsigbarhet- tydeligere saksgang/prosess. Virkemiddelapparatet må forenkles.**

- **Krav om enkel tillatelse til undersøkelse for alle mineraler.** Berørte interesser får mulighet til å uttale seg, med formål om å avklare et ev. stort konfliktpotensial.

Ingen kommentar

- **Konsesjonsprosess før utvinning** der funn av mineraler kan tillegges vekt, men uten å være avgjørende.

? Må forklares nærmere av utvalg/sekretariat. Veldig krevende hvis dette betyr at den som har gjennomført leteprosess- ikke nødvendigvis får utvinningsrett. Legges det opp til en anbudsprosess som andre drar nytte av? Ikke greit. Skal du bruke penger på noe med usikker utgang, blir dette feil.

- **Krav om avklaring i arealplan/reguleringsplan** og utslippstillatelse før driftskonsesjon kan gis.

Fra vårt møte i januar: «søknad om driftskonsesjon kan tas til behandling når forslag til reguleringsplan sendes på høring etter PBL §12-10/11. Videre bør det være slik at endelig vedtak om driftskonsesjon ikke kan fattes før endelig vedtak om arealbruk er truffet etter PBL. For fullstendig info, åpne lenke nedenfor og «scroll» ned til side 3. https://www.norskbergindustri.no/siteassets/bilder/referat-fra-motet-i-nou_arbeidsgruppa080121.pdf

Flere utfordringer idag: tidsaksen, må ned: det må jobbes mer effektivt i forvaltning. Legg opp til mer parallelle løp! Uheldig at kommuner (små) har stor makt ifht realisering av prosjekter med potensiell stor verdi nasjonalt/internasjonalt.

Ulike løsninger: Dirmin kan være planmyndighet for tiltak en viss størrelse (nasj./int. verdi). Det bør defineres tydeligere hvilke problemstillinger en driftskonsesjon skal ta opp i seg (Dimin) ? Kommune må forankre/startpunkt- legge opp til parallellitet.

Eks: Kautokeino/gull, Artic gold. Kommunen så nei til utvinning.

Se til parallellitet - Staten – oljeutvinning- har sikret seg til lands (petroleums forekomster), fortrinnsrett. Vi i sekretariat sjekker mot regelverk (spørsmål inn i juridisk betenkning)

Spesielt pukk/grus: fungerer bra i dag ifht til kommune. Håndteres bra på lokalt nivå.

- **Vederlag for utvinning** forhandles frem med grunneier. Fast andel til samiske interesser. Ved utvinning av det som i dag er statens mineraler: fast andel til staten.

Eksempel reindrift, vurdere verdi av beiteareal, krevende- i dag lange/omfattende diskusjoner. Vi er skeptisk- hvorfor spesial ordning?

For andre større tiltak- bør det kunne harmoniseres det som skal betales til grunneier også. Fast andel til staten opplever vi som et nytt fordyrende element slik det står her.

Hvis det eksisterte **ett regime**: fast prosentandel av omsetning, prinsipp som er enkelt og kommuniserbart. Vær obs på fast andel til staten. Denne næringen kan ikke sammenlignes med olje/vannkraft (grunnrente). Vi har en helt annen lønnsomhet.

Et inngrep kan påvirke bruksrett i områder. Hva skulle dette vederlaget gå til?

Avviser evt grunnrente kontant!

- Mulig å stille **krav om plan for utnyttelse/disponering av overskuddsmasse** og at ev. produksjon og markedsføring/salg av massene helt eller delvis må følge mineralloven.

Se denne f.eks mot lovens paragraf 3. Se pukk/grus. Her skrev vi følgende i fjor høst ekspresshøring/Nfd:

Samtidig ønsker vi å trekke frem en ytterligere konkurranseulempe i dagens §43, som rammer byggeråstoff bransjen (pukk/grus) hardt. Dette kan gjelde aktører som f.eks utvikler næringsstomter og som unngår formelle krav som bla. reguleringsplaner og driftskonsesjon. En seriøs pukk -og grusleverandør opererer gjerne med langsiktige masseuttak i 25-50 års perspektiv. De har ikke mulighet til å konkurrere mot næringsområder som blir etablert og drevet som massetak. Disse har gjerne et tidsperspektiv på 2-5 år, men da de under en slik periode ikke møter disse samme formelle krav, kan ikke bransjen konkurrere bla på pris i uttaksperioden.

Slike etableringer av næringsareal, der det må føres masser ut av området, burde derfor vært regulert på lik linje som et langsiktig massetak, med krav om bla driftskonsesjon. Når det gjelder bruk av masser på eget næringsområde, må det kunne håndheves ved en meldeplikt til aktuell kommune og Fylkesmannen ifm. utslipp.

Norsk Bergindustri forventer at det blir gjennomført en mer grundig vurdering av kriteriene for konsesjonsplikt for byggeråstoff. Det er svært viktig å unngå at smutthull oppstår i gråsonen mellom dagens plan- og bygningslov og mineralloven. Direktoratet for Mineralforvaltning estimerer at 30 millioner tonn fast fjell blir tatt ut årlig i forbindelse med bygge- og infrastrukturprosjekter fremover. Denne type uttak er ikke

konsesjonspliktig. Til sammenligning ble det solgt 95 millioner tonn fra konsesjonspliktige uttak.

Det er derfor høyst påkrevet at §3 i dagens minerallov også må evalueres med tanke på skjerping av unntaket "Loven gjelder likevel ikke uttak som hovedsakelig er en del av annen utnyttelse av grunnen". Vårt forslag er at tekst fra Temaveileder, Uttak av mineralske råstoffer og planlegging etter plan- og bygningsloven, utgitt av Kommunal og moderniseringsdepartementet, kap. 6 "Reguleringsplan" på side 11 tas inn i §3 i mineralloven. "Der masseuttak skjer over et lengre tidsrom og driften er kommersiell, kreves både reguleringsplan og driftskonsesjon med driftsplan. Der masseuttaket skjer over et kort tidsrom, kreves kun reguleringsplan". Lengre tidsrom må her forstås som 1-5 år. Kort tidsrom som ½ -1 år, avhengig av uttaksvolum.

Positive virkninger (Oppheve skillet mellom statens og grunneiers mineraler + bergfrihetens prinsipp)

- **Staten** kan lettere **avvise dårlige eller useriøse prosjekter** og velge den beste interessenten dersom det er flere selskaper som er interessert i å delta i en konkurranse om utvinningsrett. **NB Ikke avhende bergfrihetens prinsipp!!**
- Systemet **muliggjør konkurranse om særlig lønnsomme prosjekter** dersom det er aktuelt. Det kan også i et slikt system åpnes for at staten for visse særlig lovende ressurser skal ta en særskilt rolle i kartlegging mv. og deretter utlyse konkurranse om utvinning.
- **Grunneiers inntekter øker som følge av en overføring av eiendoms/disposisjonsrett fra staten.** Dette vil øke grunneiers insentiver til å bidra til tilrettelegging for prosjekter.

Negative virkninger:

- Dersom **utvinner må forhandle med grunneier om vederlaget** ved uttak av statens mineraler, vil det **øke mineralnæringens utgifter og øke grunneiers inntekter ved utvinning av statens mineraler.** For mineralnæringen kan noen prosjekter i prinsippet bli ulønnsomme. Samtidig bør en velfungerende forhandling mellom utvinner og grunneier i all hovedsak evne å sikre gjennomføring av lønnsomme prosjekter. Det kan likevel gjøre at investering i prosjekter for statens mineraler blir mindre interessante siden lønnsomheten for tiltakshaver reduseres. Den samlede effekten på etableringen av nye mineraluttak og på samlet norsk verdiskaping av en slik overføring av rettigheter fra staten til grunneierne er usikker.
- Et element av konkurranse og **fjerning av automatikk i at undersøker får utvinningsrett kan ha negative virkninger.** Totalvirkningen er knyttet til hvordan systemet utformes. Dersom **bedriftene må investere betydelige beløp i undersøkelser og det deretter gjennomføres en form for konkurranse, vil det skape en ekstra usikkerhet for undersøker.** Hvordan reglene utformes vil da ha stor påvirkning på usikkerheten. Dersom systemet utformes slik at en seriøs undersøker som oppfyller alle krav stilt i konsesjon mv. og leverer en god søknad normalt vil få utvinningsrett og konsesjon, vil usikkerheten ved denne modellen reduseres betydelig. Regler for eierskap til og bruk av undersøkelsesdata vil være sentralt.
- Hvorvidt det vil være **konkurranse eller interesse** fra flere aktører avhenger av **størrelse og lønnsomhet** for prosjektene. **Reell konkurranse** vil muligens bare være aktuelt for prosjekter med anslått **høy lønnsomhet.** Bedriftene vil ha **kostnader** knyttet til deltakelse i en slik konkurranse, i tillegg til at det er en **betydelig risiko og langt frem til gruen ev. starter opp og gir inntekter.** Det fordrer høy lønnsomhet for at bedriftene skal være interessert². Systemet forutsettes utformet slik at statens mulighet til å gå inn i prosjekter *etter* at private bedrifter har investert betydelige ressurser avgrenses.
- Et konsesjonsbasert system som skissert i denne modellen er **velkjent for petroleumsnæringen** verden over, men kan være mindre kjent blant mineralaktører.

Momenter som kan diskuteres: (Oppheve skillet mellom statens og grunneiers mineraler + bergfrihetens prinsipp)

- **Samiske interesser:** En enhetlig "samisk andel" kan være **kreven** å **realisere**. Hvordan områder brukes av reindriften varierer betydelig, og mens enkelte områder er meget sentrale for reindriften, er andre områder bedre i stand til å tåle annen bruk. En "samisk andel" kan ev. komme i tillegg til kompensasjon til **rettighetshavere**.

Dette er en kamp som først og fremst er ført av **Sametinget**. Det er ikke næringens oppgave, å møte disse krav- må løftes ut til staten. Per idag møtes ikke slike krav fra reindriften.

- **Investorer vil muligens vurdere nøyer om de mener det er aktuelt å starte leting og undersøkelser.** En stor andel av de mineralprosjektene som gjennomfører **undersøkelser, ender ikke med utvinning**. De av prosjektene som faktisk gjennomføres må derfor være tilstrekkelig lønnsomme til at forventet avkastning av alle undersøkelsesprosjekter i snitt blir positiv. **Selskapene må få kompensert for risikoen de har tatt – en risiko som er høy. Større usikkerhet** i koblingen mellom utgifter til kartlegging og undersøkelser og muligheten/retten til å utvinne vil gjøre **investorer mer avholdne**. Samtidig vil ev. tiltak som bidrar til å redusere risiko kunne øke attraktiviteten for systemet – for eksempel om man legger opp til i større **grad å avklare ev. innsigelse og motstand i konsesjonsprosessen**.

NB! Planprosessen er kritisk (KU) !

- **Inntekter til staten:** dersom det foreslås et system for utnyttelse av statens mineraler som har som et formål å gi **staten inntekter**, eller dersom staten får **inntekter ut over bedriftsbeskatningen**, må forslaget vurderes opp mot mandatets punkt 3.6. der det fremgår at "*Utvalget skal ha som utgangspunkt at avgiftsnivået ikke bør økes*".

Totalt skatte/avgiftsnivå må ikke økes. Et forslag til løsning kan være at en del av selskapskatten går til lokalt nivå (kommune). Det blir for lite igjen lokalt forklarer flere aktører.

- Kan statens **andel av vederlaget ved uttak av statens mineraler ev. gå til kommuner, rettighetshavere e.l.?**

Se punkt over.

- **Overgangsordning** for eksisterende virksomheter: Dersom uttak som allerede har fått nødvendige tillatelser omfattes av en regelendring vil de måtte inngå i forhandlinger med grunneier. **Grunneier vil da ha en sterk forhandlingsposisjon ettersom tiltakshaver allerede har foretatt store ikke-reversible investeringer**. Det kan skape utfordringer for finansiering av prosjekter som ikke er i drift. Det vil også innebære en **endring i rammebetingelser** for eksisterende virksomheter som vil ha betydning for lønnsomheten. Det må vurderes hvordan bedrifter som allerede har utvinningsrett eller konsesjon til uttak av statens mineraler skal håndteres i en overgangsordning. Dersom eksisterende bedrifter omfattes, vil det tilsi en omfordeling som ikke gir økt verdiskaping ettersom virksomhetene allerede er etablert. **En mulighet kan være å sette en dato og si at alle uttak med utvinningsrett eller konsesjon datert før en gitt dato faller inn under gammelt regelverk**.

Uklart hva som ligger i dette, bør presiseres nærmere av utvalg/sekretariat. Ved innføring av nytt regelverk- ja, det må på plass overgangsordninger som sikrer eksisterende. Dette var lite konkret.

FORSLAG NR 4: Konesjonssystem med havbunnsmineralloven som forbilde

Modellen er inspirert av [Havbunnsmineralloven](#)

Hovedtrekk i modellen:

- **Krav om tillatelse for undersøkelse for alle mineraler, men med begrensede krav.** Den **frie leteretten avvikles** (begrenses til allemannsretten). Løsningen sikrer innsamling til NGU av data og prøver som foregår i letefasen.

Litt spesielt at det trekkes frem en lov som ikke har vært praktisert ennå. Men så bygger denne på petroleumsloven. Hos oljenæringen er utgangspunktet at en stor andel selskaper deltar i leting. Her er det helt annerledes - kan ikke sammenlignes. Staten har gjennom oljenæringen opprette flere skatteincentiv for å tilrettelegge for mer leting/utvinning, det mangler vår næring. Isolert positivt: At staten foretar en KU.

- **Undersøkelsestillatelsen er ikke eksklusiv, og gir ikke formelt fortrinnsrett** til utvinningsrett. Begrunnelsen er at det er verdifulle data som samles inn både gjennom leting og undersøkelser, og det sikrer at det kan stilles krav om rapportering.

Å sette i gang leteaktivitet er ikke kommersielt lukrativt, innebærer kun kostnader. Hvis du da i tillegg ikke får mulighet til utvinningsrett- ingen gevinst, ingen incentiv for å igangsette leting.

- **Felles regulering av leting og undersøkelse gjennom undersøkelsestillatelse gitt av DMF.** Krav om plan for både leting og undersøkelser, transparens mv. og legger opp til at berørte interesser kan avgi uttalelse før undersøkelsestillatelse gis.

Forutsetter stor interesse, og det er det ikke i dag. Dette er ikke oljenæringen....

- **Utvinningsrett til statens mineraler kan følge automatisk av konesjon, mens utvinningsrett til grunneiers mineraler krever avtale med grunneier.** Systemet avhenger ikke av hvem som eier rettighetene til mineralene, selv om det hadde vært enklere om staten eide alle ressurser, som for petroleum.

Se over

- **Konesjon** kan gis i første omgang for **videre undersøkelser og deretter for drift.**
 - **Konesjonstrinn 1** kan kreve **utvinningsrett** for grunneiers mineraler. Utvinningsrett til statens mineraler kan gis automatisk. Konesjonstrinn 1 gis etter søknad, der oppfyllelse av plikter i undersøkelsesfasen kan tillegges vekt. **Når en søker om konesjon, kan det settes en frist for andre som innehar lete- eller undersøkelsestillatelse for området og ev. tilgrensende områder, for å melde interesse/søke om konesjon. Første del av en konesjonsperiode vil medgå til å gjennomføre undersøkelser.** Det må stilles krav til fremdrift i prosjekter i konesjonstrinn 1, for å unngå blokkering.

Dette forslag hviler på en antakelse om at det er mange som ønsker å delta- en slags «anbudskonkurranse». Antakelig urealistisk.

- **Konsesjonstrinn 2 vil tilsvare dagens konsesjon**, men konkret regulering av drift. Det kan stilles krav om reguleringsplan og utslippstillatelse for konsesjonstrinn 2.
- Det kan legges opp til at virksomheter med **undersøkelsestillatelse** har gode muligheter til å få konsesjon forutsatt at de har oppfylt kravene i undersøkelsestillatelsen og leverer en grei konsesjonssøknad.
- Det må defineres klart **hvilke krav som skal stilles før det kan gis konsesjon**.
- **Konsesjon kan gis til ett selskap eller til flere selskaper samlet**. Staten kan utpeke operatør om det er flere selskap.

Se over

Positive virkninger: **Konsesjonssystem ala havbunnsmineralloven**

- Et moderne system der eierskapet til mineralene får redusert betydning for styringen.

Negative virkninger

- Systemet løser ikke utfordringene knyttet til utvinning av ressurs med salgbare forekomster av både statens og grunneiers mineraler.

Momenter for diskusjon:

- Vil **avviklingen av fortrinnsrett til utvinningsrett gi mindre undersøkelsesaktivitet som følge av økt usikkerhet**, eller kan et system basert på ikke-eksklusiv undersøkelsesrett utformes slik at tryggheten for investorene likevel er god nok?

Se over

- I hvilken grad vil en **ikke-eksklusiv undersøkelsestillatelse** legge til rette for **økt utvinning ved at større områder gjøres tilgjengelig** og at undersøkelser blir mer effektive siden ingen undersøker nektes adgang til områder uten utvinningsrett?

Se over

Referent

Lars-Erik Sletner, 12.02.21